

סיכומי הדף היומי

מחודדים ת"ר ושנתם שיהיו דברי תורה בפ"ך (קידושין ל')

לעילוי נשמת אימי מורתי מרת שיינדל חיה חוה גאסט ע"ה בת הר"ר משה רוזנבאום זצ"ל נלב"ע יום רביעי כ"ט טבת תשע"ד ת.נ.צ.ב.ה.

מערכת: 073-249-0403 | sikumhadaf@bezeqint.net

לעילוי נשמת אבי מורי הר"ר צבי בן ר' אברהם גאסט ז"ל נלב"ע י"ט תשרי תשס"ד לפ"ק ת.נ.צ.ב.ה. לעילוי נשמת אחי הר"ר משה בן ר' צבי גאסט ז"ל נלב"ע ל"ג בעומר תשס"ז לפ"ק ת.נ.צ.ב.ה. לעילוי נשמת הרב אברהם בן חיים גאסט ז"ל נלב"ע ו' טבת תש"ב ת.נ.צ.ב.ה.

הלימוד בעלון זה לע"נ מייסד ומקים "סיכומי הדף היומי - מחודדים" הגה"ח ר' פינחס רוזנבוים זצ"ל בהרה"ח ר' בנימין ביינוש זצ"ל נלב"ע בצפרא דשבתא לסדר "בקרובי אקדש" כ"ו ניסן תשע"ז ת.נ.צ.ב.ה.

שבת קודש פרשת בראשית - כ"ז תשרי תשע"ט

דף נ"ז ע"א

הניח שאור על עיסת מנחות, והלך וישב לו ונתחמצה מאליה - חייב עליה.

הניח בשר על גבי גחלים בשבת - אם הוא מתבשל בלא היפוך, חייב גם כשאינו מהפך בו. ואם אינו מתבשל אלא ע"י היפוך, אינו חייב אלא כשהיפך בו. וכן אם בלא היפוך היה מתבשל מצד אחד כמאכל בן דרוסאי, וע"י היפוך מתבשל משני צדדין כמאכל בן דרוסאי, אינו חייב אלא כשהיפך בו, שכמאכל בן דרוסאי מצד אחד אינו כלום. ואם נצלה בו כגרוגרת לגמרי מצד אחד במקום אחד, חייב. וי"א שאפילו בשנים ובשלשה מקומות.

הקודח במקדח חוזר כל שהוא בשבת, אפילו במקום אחד - חייב. לפי שהוא ראוי ללשון של מפתח שראשו חד.

ממה שנאמר 'אשר תקריבו לה' לא תעשה חמץ, אנו למדים שלא יחמיץ את הקומץ. ומנין שלא יחמיץ כל המנחה, שנאמר 'מנחה'. ואין לי אלא מנחת מרחשת שאר מנחות מנין, ת"ל 'כל המנחה'.

המחמיץ את הכשירה חייב, ואת הפסולה פטור - שנאמר 'אשר תקריבו לה'.

חימצה ויצאת וחזר וחימצה - נסתפקו בגמרא אם מכיון שנפסלה ביוצא אינו חייב על מה שחזר וחימצה, או מאחר שכבר חימצה אין פסול יוצא מועיל בה, וכשחוזר ומחמיצה חייב משום מחמיץ אחר מחמיץ. ולא נפשט.

חימצה בראשו של מזבח - נסתפקו בגמרא אם פטור משום שנאמר 'אשר תקריבו', וכבר הקריבה, או שמאחר שמחוסר הקטרה חשוב כמחוסר מעשה.

דף נ"ז ע"ב

'אשר תקריבו' - לרבי יוסי הגלילי בא לרבות מנחת נסכים לאיסור חימוץ, וסובר שבת חימוץ היא שיכול לגבלה במים, ולרבי עקיבא בא לרבות לחם הפנים לחימוץ. לרבי יוחנן מוחלפת השיטה, שלרבי עקיבא אינו עובר על לחם הפנים, שמדת היבש לא נתקדשה. ואע"פ שלשין את העיסה ב'ביסא' שהיא מדת הלח ונתקדשה, אפשר שילוש על 'קטבליא' שהוא מדת היבש, שלא אמרה תורה בפירוש לעשותה ב'ביסא'.

'זימשחם ויקדש אותם' - לרבי יאשיה מדת הלח נמשח בין מבפנים בין מבחוץ, מדת יבש נמשחו מבפנים ולא מבחוץ. ולרבי יוחנן מדת הלח נמשחו מבפנים ולא מבחוץ, ומדות יבש לא נמשחו כל עיקר, שהרי מצאנו שאין מקדשות, שנאמר 'מומשכותיכם תביאו לחם תנופה שתיים שני עשרונים סלת תהיינה חמץ תאפינה בכורים לה', אימתי הן לה' לאחר שנאפו. ואין לפרש כשמדד

את הקמח בכלי של חול, שהתורה אמרה לעשות עשרון ולמדוד בו. ונחלקו במיעוט של 'אותם', לרבי יאשיה בא למעט מדת יבש בחוץ, ולר' יוחנן מדת יבש חול הוא ואין צריך למעט, ובהכרח שבא למעט מדת לח מבחוץ.

לרבי יוחנן ר"י הגלילי ואחד מתלמידי רבי ישמעאל אמרו דבר אחד - והוא רבי יאשיה, שדלברי שניהם מדת היבש נתקדשה. אבל רבי עקיבא ורבי יוחנן לא אמרו דבר אחד, אע"פ שלדברי שניהם מדת היבש נתקדשה, אין דבריהם שווים במדת הלח, שלרבי עקיבא נתקדשה בין מבפנים ובין מבחוץ, ולר' יוחנן נתקדשה רק מבפנים.

המעלה מבשר חטאת ומבשר אשם ומבשר קדשי הקדשים ומקדשים קלים וממותר העומר וממותר שתי הלחם ומלחם הפנים ומשירי מנחות - עובר בלא תעשה, שנאמר 'כי כל שאור וכל דבש לא תקטירו ממנו אשה לה', כל שהוא ממנו לאישים הרי הוא בכל תקטירו. ומשתי הלחם עלו חלבי כבשי עצרת הבאין עמהן, ומלחם הפנים עלו בזיכי לבונה. אבל לעגין הגשה לא נחשב שבא מהם לאישים, לפי שאין מגופן על האשים.

המעלה מכולם על גבי הכבש - לרבי יוחנן חייב, שנאמר 'המזבח', ונאמר 'ואל המזבח לא יעלו לרצון'. ולר' אלעזר פטור, שנאמר 'שאור ודבש קרבן ראשית תקריבו אותם', אותם הרבית לך כבש כמזבח, ולא דבר אחר.

יום ראשון פרשת נח - כ"ח תשרי תשע"ט

דף נ"ח ע"א

יחיד אינו מתנדב שתי הלחם בנדבה - שנאמר 'קרבן ראשית תקריבו', ציבור ולא יחיד. ואפילו ציבור שמביא חובתו כיוצא בה אינו מביא בנדבה, שנאמר 'אותם'.

למה נאמר 'כל שאור' ו'כל דבש' (לרבות חצי קומץ כמבואר להלן) ולא די באחד מהם - שיש בשאור מה שאין בדבש שהותר מכללו במקדש, והם כבשים הקרבים עם שתי הלחם, אבל דבש לא הותר מכללו במקדש, וגזלות שעל גבי הסלין שהוקרבו עולות לא היו אלא לעטר ביכורים. ויש בדבש שאין בשאור, שדבש הותר בשירי מנחות, ושאור לא.

לרבי אליעזר 'כל שממנו לאשים' הוא בכל תקטירו, ולרבי עקיבא 'כל ששמו קרבן'. והנפ"מ ביניהם: א. המעלה מבשר חטאת העוף ע"ג המזבח - שלר"א פטור שאין ממנו לאשים, ולרבי עקיבא חייב ששמו קרבן. ב. הקריב לוג שמן של מצורע - שלרבי אליעזר פטור שאין ממנו לאשים, ולרבי עקיבא חייב שנקרא קרבן, וכן שנה לוי ש'כל קרבנם' בא לרבות לוג שמן של מצורע.

'שאור בל תקטירו' אין לי אלא כולו, מקצתו מנין תלמוד

לומר 'כל', עירובו מנין ת"ל 'כי כל'. - לאביי בא לרבות אפילו חצי זית, שיש קומץ פחות משני זיתים, ויש הקטרה פחותה מכזית. ולרבא בא לרבות חצי קומץ, שלשיטתו אין קומץ פחות משני זיתים, ואין הקטרה פחותה מכזית. דף נ"ח ע"ב

המעלה משאור ומדבש שעירבן יחד על גבי המזבח - לרבא לוקה ארבע: משום שאור, ומשום דבש, ומשום עירובי שאור, ומשום עירובי דבש. ולאביי אין לוקין על לאו שבכללות. "מ שלוקה אחת. וי"א שאינו לוקה אפילו אחת, לפי שאין הלאו מיוחד כמו לאו של חסימה.

יום שני פרשת נח - כ"ט תשרי תשע"ט

דף נ"ט ע"א

מנחת הסולת והמחבת והמרחשת והחלות והרקיקין מנחת כהנים מנחת כהן משיח מנחת עובד כוכבים מנחת נשים מנחת העומר - טעונות שמן ולבונה. מנחת נסכים - טעונה שמן ולא לבונה. לחם הפנים - טעון לבונה ולא שמן. שתי הלחם ומנחת חוטא ומנחת קנאות - אין טעונים לא שמן ולא לבונה.

החלות והרקיקין ששינו במשנתנו באין עשר עשר חלות - ולהוציא משיטת רבי שמעון שבאין מחצה חלות ומחצה רקיקין.

נאמר במנחת העומר 'ונתת עליה שמן ושמת עליה לבונה מנחה היא'. ודרשו חכמים:

'עליה שמן - ולא על לחם הפנים, שלא נלמוד בק"ו ממנחת נסכים שאינה טעונה לבונה וטעונה שמן. אבל אין למעט מנחת כהנים, שבמנחה נאמר 'נפש' ללמד שכל מנחת יחיד טעונה שמן.

'עליה לבונה - ולא על מנחת נסכים לבונה, שלא נלמוד בק"ו מלחם הפנים שאינו טעון שמן וטעון לבונה. אבל אין למעט מנחת כהנים, שנאמר במנחת סלת 'נפש', ומשם למדנו לכל מנחת יחיד שטעונה לבונה.

'מנחה' - לרבות מנחת שמיני למילואים ללבונה. ואין לומר להוציא, כי מסברא אין לנו לרבות לבונה, שאין למדים שעה מדורות.

'היא' - להוציא שתי הלחם שלא יטענו לא שמן ולא לבונה. ואין להוציא מנחת כהנים אע"פ שביותר דברים מנחת העומר דומה לשתי הלחם, שמ'נפש' למדנו שמנחת יחיד טעון שמן ולבונה.

באלו דברים מנחת העומר דומה למנחת כהנים יותר מללחם הפנים: א. שבאות עשרון, ולחם הפנים שני עשרונים. ב. שטעונות כלי, ולחם הפנים נתקדש בתנור. ג. שעבודתו בחוץ, ולחם הפנים סידורו בהיכל. ג. נפסלין בלינה, שקדשי קדשים הם ואין נאכלות אלא ליום, ולחם הפנים עומד על השולחן משבת לשבת. ד. שטעונות הגשה, ולחם הפנים אין טעון הגשה. ה. יש מגופן לאישים, שמנחת העומר נקמצת ומנחות כהנים כליל, ולחם הפנים אין מגופן לאישים. ובדברים אלו מנחת העומר דומה ללחם הפנים יותר מלמנחת כהנים: א. שקרבן ציבור הם. ב. שבאות חובה. ג. שדוחות את הטומאה, ומנחת כהן קרבן יחיד הוא ואינו דוחה טומאה. ד. שירי עומר נאכלין לכהנים וכן לחם הפנים, ומנחת כהן כולה כליל. ה. בשניהם נוהג פיגול, שיש להם מתיר, ומנחת כהנים כולה כליל ואין לה מתירין ואין פיגול נוהג בה. ו. עומר קרב אפילו בשבת, ולחם הפנים סידורו בשבת, משא"כ מנחת כהן.

באלו דברים מנחת העומר דומה למנחת כהנים יותר מלמנחת נסכים: א. שניהם באים עשרון. ב. שניהם בלול. ג. באים לוג לעשרון, ומנחת נסכים שלש לוגין לעשרון. ד.

טעונות הגשה. ה. באין בגלל עצמן ולא בגלל זבח. באלו דברים מנחת העומר דומה למנחת נסכים יותר מלמנחת כהנים: א. שניהם חובת ציבור, שמנחת נסכים באה עם התמידין. ב. שניהם דוחות את הטומאה. ג. שניהם דוחות שבת.

באלו דברים מנחת כהנים דומה למנחת העומר יותר משתי הלחם: א. שבאין עשרון. ב. שטעונין כלי ללוש, ושתי הלחם קדושתן בתנור. ג. שבאות מצה, ושתי הלחם באות חמץ. ד. שבאות בגלל עצמן, ושתי הלחם באות בגלל כבשים. ה. שטעונות הגשה. ו. שיש מהן לאישים. ובאלו דברים שתי הלחם דומין למנחת העומר יותר מלמנחת כהנים: א. שהן של ציבור. ב. באות חובה. ג. דוחות את הטומאה. ד. שנאכלין. ה. יש בהם פיגול. ו. באות בשבת. ז. עומר מתיר חדש במדינה ושתי הלחם במקדש, אבל שאר מנחות אין מתירין כלום. ח. צריכות תנופה. ט. שאין באין אלא מתבואת ארץ ישראל. ט. שקבוע להם זמן. י. שאין באין אלא מן החדש.

דף נ"ט ע"ב

הנותן שמן ולבונה על מנחת חוטא - חייב על השמן בפני עצמו ועל לבונה בפני עצמה. נתן עליה שמן פסלה, לבונה ילקטנה. שנאמר 'כי חטאת' ונאמר 'היא', פוסל אני בשמן שאי אפשר ללקטו, ומכשיר אני בלבונה שאפשר ללקטו.

נתן עליה לבונה שחוקה - למסקנת הגמרא, אע"פ שאינה נבלעת במנחה כשמן, מאחר שאי אפשר ללקטה פסולה.

נתן שמן על שיריה - אינו עובר בלא תעשה. נתן כלי ובתוכו שמן, על גבי כלי שבתוכה מנחת חוטא - לא פסלה.

מנחת חוטא ומנחת קנאות שנתן עליה לבונה - מלקט את הלבונה וכשרה. ואם עד שלא ליקט לבונתה חישב עליה, בין חוץ לזמנו בין חוץ למקומו פסול ואין בו כרת. ואם משליקט לבונתה מחשב עליה, חוץ למקומו פסול ואין בו כרת, חוץ לזמנו פיגול וחייבין עליו כרת. ונחלקן אמוראים למה אין אומרים שהוא דחוי משעה שנתן עליה לבונה: א. לאביי - שהתורה קראתה חטאת אפילו כשנתן עליה לבונה, לפיכך מועיל בה מחשבה. ב. לרבא - חנן המצרי היא שאינו פוסל משום דחוי. ג. לרב אשי כל שבידו לתקן, אין בו משום דחוי.

לשיטת חנן המצרי אפילו דם שעיר הנעשה בפנים בכוס, ומת המשתלח - לא נדחה הדם, אלא מביא שעיר אחר ומזווג לו וכשר הדם למתנותיו. ולרבי יהודה אם נשפך הדם ימות המשתלח, ואם מת המשתלה ישפך הדם, דאית ליה דחויין. ואע"פ כן אינו סובר משום דחוי כשבידו לתקן (כדברי רב אשי), שלשיטתו ממלא כוס אחד מדם תערובת של פסחים וזורקו זריקה אחת כנגד היסוד, ולא נפסל משום דחוי.

נתן משהו שמן על כזית מנחה - י"א שפסל, שנאמר 'לא ישים', שימה כל דהו, 'עליה' שיהא בה כשיעור. נתן כזית לבונה על משהו מנחה פסל, שנאמר 'לא יתן' עד שיהא בה שיעור נתינה, 'עליה' אפילו אין בה שיעור, שאין ריבוי אחר ריבוי אלא למעט. וי"א שבנתינת משהו שמן הוא ספק אם פסל, שמא צריך כזית גם בשימת שמן כמו בנתינת לבונה.

יום שלישי פרשת נח - ל' תשרי תשע"ט

דף ס' ע"א

שימת שמן ונתינת לבונה שני לאוין הם - ואפילו אם כהן אחד נותן את שניהם, שבגופה של מנחה הכתוב מדבר. יכול לא יתן כלי על גבי כלי ואם נתן פסל - ת"ל עליה, עד

שיערב בגופה של מנחה.

יש מנחות שטעונות הגשה ולא תנופה, תנופה ולא הגשה, הגשה ותנופה, לא תנופה ולא הגשה.

אלו טעונות הגשה ולא תנופה: מנחת הסולת, והמחבת, ומרחשת, והחלות, והרקיין, מנחת כהנים, מנחת כהן משיח, מנחת נכרים, מנחת נשים, ומנחת חוטא. לרבי שמעון מנחת כהנים ומנחת כהן משיח אין בהן הגשה, שכל שאין בהן קמיצה אין בהן הגשה.

החלות והרקיין ששינו במשנתנו באין עשר עשר חלות - ולהוציא משיטת רבי שמעון שבאין מחצה חלות ומחצה רקיין.

דף ס' ע"ב

כל המנחה טעון הגשה ולא רק הקומץ - אע"פ שנאמר 'והבאת אשר יעשה מאלה לה' והקריבה אל הכהן והגישה' - כיון שנאמר 'מנחה'. וכן מנחת חוטא טעונה הגשה, שנאמר את המנחה. אבל אין למדים אותה בצד השווה ממנחת נדבה ומנחת סוטה, כי מה להצד השווה שהוכשרו לבא בעשיר כבעני, תאמר במנחת חוטא שלא הוכשרה לבא אלא בעני.

מנחת העומר ומנחת סוטה טעונות הגשה - לרבי שמעון, 'והבאת' לרבות מנחת העומר, וכן הוא אומר 'והבאתם את עומר ראשית קצירכם אל הכהן'. 'והקריבה' לרבות מנחת סוטה, וכן הוא אומר 'והקריב אותה אל המזבח'. אבל אין ללמוד מנחת סוטה בצד השווה ממנחת חוטא ומנחת העומר, כי מה להצד השווה שלא הוכשרו לבא קמח. וכן מנחת העומר אין ללמוד בצד השווה ממנחת חוטא ומנחת סוטה, כי מה להצד השווה שכן מצויים. ולרבי יהודה - והבאת לרבות מנחת סוטה, וכן הוא אומר 'והביא את קרבנה עליה'. ומנחת העומר למדים בצד השווה ממנחת חוטא ומנחת סוטה, ואין לדחות שכן מצויים, שמנחת העומר מצויה יותר, שאלו אפשר שלא יבואו כלל.

יחיד אינו מתנדב ומביא מנחה מן השעורים חוץ מחמשה מנחות של חטין האמורים בפרשת נדבה - שנאמר 'אלה', אין לי מן השעורים אלא אלה (מנחת העומר ומנחת סוטה). אבל אין לפרש 'אלה' לאומר הרי עלי מנחה שמביא חמישתן, שנאמר 'מאלה', רצה אחת מביא, רצה חמישתן מביא.

שתי הלחם ולחם הפנים אין טעונות הגשה - ואע"פ שנאמר 'את המנחה', בא לרבות שאר מנחות (מנחת חוטא), אבל לא שתי הלחם ולחם הפנים, שנאמר מאלה, מרבה אני שאר מנחות שיש מהן לאישים, ומוציא אני שתי הלחם ולחם הפנים שאין מהן לאישים.

מנחת נסכים אע"פ שכולה לאישים אין טעונה הגשה - שנאמר 'והקריבה', ואע"פ שכבר למדנו ממנה מנחת סוטה, אנו דורשים 'והקריב והקריבה'. ומרבה אני שאר מנחות שבאות בגלל עצמן, ומוציא אני מנחת נסכים שלא באה בגלל עצמה.

מנחת כהנים ומנחת כהן משיח אע"פ שבאות בגלל עצמן אין טעונות הגשה - שנאמר 'והגישה'. ואע"פ שצריך לעצמה לדין הגשה, אנו דורשים 'והגיש והגישה'. ומרבה אני שאר מנחות שיש מהן לאישים ובאות בגלל עצמן ויש מהן לכהנים, ומוציא שתי הלחם ולחם הפנים שאין מהן לאישים, ומנחת נסכים שאינה באה בגלל עצמה, ומנחת כהנים ומנחת כהן משיח שאין מהן לכהנים.

יום רביעי פרשת נח - א' מרחשון תשע"ט

דף ס"א ע"א

'והרים הכהן מן המנחה' - יכול בכלי, ת"ל במקום אחר 'והרים ממנו בקומצו', מה הרמה האמור להלן בקומצו,

אף הרמה האמור כאן בקומצו.

אלו טעונות תנופה ולא הגשה: לוג שמן של מצורע ואשמו, ביכורים לרבי אליעזר בן יעקב, אימורי שלמי יחיד, וחזה ושוק שלהן, אחד שלמי אנשים ואחד שלמי נשים, והתנופה עצמה בישראל ולא באחרים. שתי הלחם ושני כבשי עצרת. כיצד עושה, נותן שתי הלחם על שני כבשים, ומניח שתי ידיו למטה, מוליך ומביא מעלה ומוריד, שנאמר 'אשר הונף ואשר הורם'.

תנופה היתה במזרח, והגשה במערב.

מנחת העומר ומנחת קנאות - טעונות הגשה ותנופה. והתנופה קודמת להגשה.

לחם הפנים ומנחת נסכים - אין טעונות לא הגשה ולא תנופה.

שלשה מינים טעונים שלש מצוות, שתיים בכל אחת ושלישית אין בהן - ואלו הן, זבחי שלמי יחיד, וזבחי שלמי ציבור, ואשם מצורע. זבחי שלמי יחיד טעונים סמיכה חיים ותנופה שחוטים, ואין בהן תנופה חיים. זבחי שלמי ציבור טעונים תנופה חיים ושחוטים, ואין בהם סמיכה. אשם מצורע טעון סמיכה ותנופה חי, ואין בו תנופה שחוט.

אשם מצורע ולונו טעונים תנופה כאחד - שנאמר 'והקריב אותו לאשם ואת לוג השמן והניף אותם תנופה'. הניף זה בעצמו וזה בעצמו יצא - שנאמר 'והקריב אותו לאשם והניף'. יכול יניף שניהם כאחד ויחזיר ויניף כל אחד בפני עצמו, ת"ל תנופה ולא תנופות. 'לפני ה' במזרח - ואע"פ שלענין הגשת מנחה אמרו 'לפני ה' במערב, היינו משום שמנחה נקראת חטאת, וצריכה יסוד, וקרן דרומית מזרחית לא היה לה יסוד.

ביכורים לרבי אליעזר בן יעקב טעונים תנופה - שנאמר 'ולקח הכהן הטנא מידך', ונאמר בשלמים 'ידיו תביאנה', מה כאן כהן אף להלן כהן, ומה להלן בעלים אף כאן בעלים, הא כיצד כהן מניח ידו תחת ידי בעלים ומניף. וכן לרבי יהודה טעונים תנופה, שנאמר 'והנחתו' זו תנופה ולא הנחה, שכבר נאמר 'והניחו'. והטעם ששינו במשנתנו שלר"א בן יעקב טעונים תנופה ולא לרבי יהודה - לרבי הואיל ופתח בו הכתוב תחלה, ולרב נחמן בר יצחק משום שהוא חכם ביותר.

דף ס"א ע"ב

אחד אנשים ואחד נשים קרבנם טעון תנופה - ותנופה עצמה בישראל, ולא בנשים, ולא בעובדי כוכבים. אע"פ שמצינו שחילק הכתוב בין קרבן ישראל לקרבן עובדי כוכבים ונשים בסמיכה, אינם חלוקים בתנופה, שהסמיכה בבעלים והתנופה בכהנים. ולא נאמר 'בני ישראל' בתנופה אלא ללמד שבני ישראל מניפין ולא העובדי כוכבים ולא הנשים.

יום חמישי פרשת נח - ב' מרחשון תשע"ט

דף ס"ב ע"א

נאמר בתנופה 'בני ישראל' - אין לי אלא בני ישראל, גרים ועבדים משוחררים מנין, תלמוד לומר המקריב. ואין לפרשו על הכהן המקריב, שנאמר 'ידיו תביאנה', הרי בעלים אמור, הא כיצד? כהן מניח ידיו תחת ידי הבעלים ומניף. כיצד הוא עושה, מניח אימורין על פיסת היד וחזה ושוק עליהם, שנאמר 'שוק התרומה וחזה התנופה על אשי החלבים יביאו להניף תנופה', ומה שנאמר 'את החלב על החזה יביאנו', הוא משום שכך מביאו כהן מבית המטבחיים, ומניחו על יד המניף. ומה שנאמר 'וישימו את החלבים על החזות' שנותנו לכהן אחר שיקטירנו, וצריך שלשה כהנים משום 'ברוב עם הדרת מלך'.

הגלילי מרחשת יש לה כיסוי ומחבת אין לה, וקבלה היא בידו. ולר' חנינא בן גמליאל מרחשת עמוקה ומעשיה רוחשין, שנאמר 'וכל נעשה במרחשת', מחבת צפה ומעשיה קשין, שנאמר 'ועל מחבת'.

האומר 'הרי עלי מרחשת' (ולא אמר 'במרחשת') - לבית שמאי היא מונח עד שיבא אליהו, שמסתפקים אם נתכוין לנדור את הכלי ולא מנחה, שמנחת מחבת ומרחשת נקראו על שם כליין, או שנקראו על שם מעשיהם, ונתכוין למנחה עצמה. ולבית הלל כלי היה במקדש ומרחשת שמה, ודומה כמין כלבוס עמוק, וכשבצק מונח בתוכו דומה כמין תפוחי הברתים וכמין בלוטי היוונים, וכן הוא אומר 'כל נעשה במרחשת ועל מחבת', הרי שעל שום הכלים נקראו ולא על שום מעשיהם (ולפיכך מביא כלי ולא מנחה).

האומר 'הרי עלי בתנור' - לא יביא מאפה כופח ומאפה רעפים ומאפה יורות הערביים. ולרבי יהודה אם רצה מביא מאפה כופח, שנאמר תנור תנור שני פעמים.

האומר 'הרי עלי מנחת מאפה' - נחלקו תנאים אם מביא מחצה חלות או מחצה רקיקין. (פרטי המחלוקת מבואר להלן ע"ב).

לרבי יהודה נאמר שני פעמים תנור להכשיר את הכופח - ולרבי שמעון אחד שתהא אפייתן בתנור, ואחד שיהא הקדישן לשום תנור.

לרבי שמעון שתי הלחם ולחם הפנים כשרות בעזרה וכשרות בבית פאגי - ולא נפסלו ביוצא, שאין התנור מקדשן.

דף ס"ג ע"ב

האומר הרי עלי מנחת מאפה, נחלקו תנאים אם מביא מחצה חלות ומחצה רקיקין: א. לרבי יהודה לכתחילה לא יביא, שנאמר 'קרבן מנחה', קרבן אחד אמרתי לך ולא שנים ושלושה קרבנות, ולפי שנאמר 'בשמן בשמן' חשובים כשני קרבנות. ובדיעבד אם הביא, יצא. ב. לרבי שמעון מביא לכתחילה, שלא נאמר קרבן קרבן שני פעמים, אלא קרבן אחד ובו נאמר חלות ורקיקין, מעתה רצה להביא חלות מביא, רקיקין מביא, מחצה חלות ומחצה רקיקין מביא, ובוללן וקומץ משניהם, ואם קמץ ועלה בידו מאחד על שניהם יצא. ג. לרבי יוסי ב"ר יהודה אפילו בדיעבד אם הביא מחצה חלות ומחצה רקיקין לא יצא, שנאמר 'וכל מנחה אשר תאפה בתנור, וכל נעשה במרחשת ועל מחבת לכהן המקריב אותה לו תהיה, וכל מנחה בלולה בשמן וחרבה לכל בני אהרן תהיה', מה וכל האמור למטה שני מינין חלוקין, אף וכל האמור למעלה שני מינין חלוקין.

הדרן עלך כל המנחות באות מצה

פרק ששי - רבי ישמעאל

לחכמים עומר היה בא משלש סאין בין בחול ובין בשבת - שעשרון מובחר בא משלש סאין. ולרבי ישמעאל בשבת בא משלש סאין ובחול מחמש, שמחמש יוצא עשרון משובח יותר ובלא טירחא, שמנפה מכל סאה מעט ונוטל אותו סולת דק היוצא ראשון. ובשבת טורח ומנפה שלש סאין פעמים הרבה עד שיהא עשרון מובחר, שמוטב שירבה במלאכה אחת של מרקד, ואל ירבה במלאכות הרבה.

לרבי חנינא סגן הכהנים עומר בשבת היה נקצר ביחיד ובמגל אחד ובקופה אחת, ובחול בשלשה, בשלשה קופות, ושלש מגלות. ולחכמים אחד שבת ואחד חול נקצר בשלשה בשלש קופות ובשלש מגלות.

ארבעה עשר שחל להיות בשבת - לרבי ישמעאל בנו של

בתנופת שתי הלחם ושתי הכבשים נאמר 'על לחם הביכורים', ומשמע שיניח כבשים על הלחם, ונאמר 'על שני כבשים' ומשמע שיניח לחם על גבי כבשים. ונחלקו תנאים בדבר: א. לת"ק יניח לחם למעלה, כמו שמצאנו במילואים שנאמר 'ומסל המצות אשר לפני ה' וגו' וישם על החלבים ועל שוק הימין'. ב. לרבי יוסי בן המשולם כבשים למעלה, ו'על שני כבשים' בא להוציא שבעה כבשים של עולה הבאים על הלחם בחובת היום שאין טעונים תנופה עם הלחם. ג. לחנינא בן חכינאי מניח שתי הלחם בין ירכותיהן של כבשים ומניף, ונמצא מקיים שני המקראות. ד. לרבי לפני מלך בשר ודם אין עושין כן, ק"ו לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה, אלא מניח זה בצד זה ומניף. ו'על' היינו בסמוך.

'ונתת על המערכת לבונה זכה' - פירש רבי 'על' בסמוך ולא על ממש, וכמו 'וסכות על הארון את הפרוכת'.

בתנופה מוליך ומביא מעלה ומוריד - מוליך ומביא למי שהרוחות שלו, מעלה ומוריד למי שהשמים והארץ שלו. וי"א שמוליך ומביא לעצור רוחות רעות, מעלה ומוריד לעצור טללים רעים. ומכאן ששירי מצוה מעכבים את הפורענות.

וכן בלולב מוליך ומביא - רב אחא בר יעקב היה מוליך ומביא ומראה בו ואומר 'גירא בעינא דשטנא'. ואין לעשות כן, משום שיבוא להתגרות בו.

זבחי שלמי צבור טעונים תנופה לאחר שחיטה, לרבי תנופתן כמות שהן, כלומר בשלימותן, ולחכמים בחזה ושוק. ונחלקו בטעם המחלוקת: א. י"א שלחכמים 'דון מינה ומינה', מה זבחי שלמי יחיד טעונים תנופה לאחר שחיטה אף זבחי שלמי צבור טעונים תנופה לאחר שחיטה, מה התם בחזה ושוק אף כאן. ולרבי 'דון מינה ואוקי באתרה', שם בחזה ושוק וכאן כמות שהן. ב. לרב פפא לדברי הכל 'דון מינה ומינה', ורבי דורש מה שם מניף חזה ושוק שהוא מתנה לכהן, כך גם כאן מניף מה שניתן לכהן והיינו בשלימותן. ג. לרבינא לדברי הכל 'דון מינה ואוקי באתרה', אלא שחכמים דורשים 'שלמיהם' האמור בשלמי יחיד, לרבות שלמי ציבור.

דף ס"ב ע"ב

שלשה מינים טעונים שלש מצוות, שתיים בכל אחת ושלישית אין בהן - ואלו הן: זבחי שלמי יחיד, וזבחי שלמי ציבור, ואשם מצורע. זבחי שלמי יחיד טעונים סמיכה חיים ותנופה שחוטים, ואין בהן תנופה חיים. זבחי שלמי ציבור טעונים תנופה חיים ושחוטים, ואין בהם סמיכה. אשם מצורע טעון סמיכה ותנופה חי, ואין בו תנופה שחוט.

זבחי שלמי יחיד אין טעונים תנופה חיים בקל וחומר מזבחי שלמי צבור - שנאמר בזבחי שלמי צבור 'אותם' למעט זבחי שלמי יחיד. ואין זבחי שלמי צבור טעונים סמיכה בקל וחומר מזבחי שלמי יחיד - שהלכה היא ששתי סמיכות ישנן בציבור, בפר העלם דבר של ציבור ובשעיר המשתלח, ולא יותר. ואין אשם מצורע טעון תנופה שחוט בקל וחומר מזבחי שלמי יחיד - שנאמר בזבחי שלמי יחיד 'אותם' למעט אשם מצורע.

חמשה שהביאו קרבן אחד - אחד מניף על ידי כולם. האשה, כהן מניף על ידה. וכן השולח קרבנותיו ממדינת הים, כהן מניף על ידו.

יום שישי פרשת נח - ג' מרחשון תשע"ט

דף ס"ג ע"א

האומר הרי עלי במחבת - לא יביא במרחשת. במרחשת, לא יביא במחבת. מה בין מחבת למרחשת? לרבי יוסי

ר"י בן ברקיה מפשיט את הפסח עד החזה כדי להוציא את האימורין, ולחכמים מפשיט כולו.

שבת קודש פרשת נח - ד' מרחשון תשע"ט

דף ס"ד ע"א

בגמרא רצו לומר על כמה תנאים שסוברים כרבי ישמעאל שממעטים בטירחא בשבת ועושים עשרון משלש סאין אף שיש בו צורך גבוה, ודחו בגמרא שאין הענינים דומין:

א. רבי ישמעאל בנו של ריב"ב הסובר בי"ד שחל בשבת שמפשיטין את הפסח עד החזה. ודחו שלא אמר רבי ישמעאל בהפשט לפי שיש בו בזיון קדשים, ור"י בנו של ריב"ב לא אמר אלא בהפשט לפי שכבר נעשה צורך גבוה וא"צ לחלל שבת, אבל בעשרון שלא נעשה צורך גבוה שמחמש סאין משובח יותר, וצריך לחלל שבת, סובר כחכמים.

ב. ר"ח סגן הכהנים הסובר שבשבת נקצר העומר ביחיד במגל אחד ובקופה אחת. ודחו שלא אמר רבי ישמעאל אלא כשאין פרסום לדבר, ולא לענין שיקצר בשלשה שיש פרסום לדבר, ור"ח סגן הכהנים לא אסר אלא בשלשה לפי שנעשה צורך גבוה כהלכתו גם ביחיד, אבל מתיר לעשות מחמש סאין לפי שלא נעשה כהלכתו בשלש, שמחמש משובח יותר.

ג. רבי יוסי שאם נראית הלבנה בעליל אין מחללים עליו את השבת. ודחו שלא אסר רבי ישמעאל כשנראה בעליל משום שמכשילן לעתיד לבוא, ולא אסר רבי יוסי לעשות מחמש סאין לפי שהוא צורך גבוה, וכבר ניתנה שבת לדחות אצל שלש, אבל קידוש החודש אינו צורך גבוה, ולא ניתנה שבת לדחות.

שחט בשבת שתי חטאות של ציבור, ואינו צריך אלא אחת - לרבה בשם רבי אמי חייב חטאת על השניה ופטור על הראשונה, ואפילו אם נתכפר לו בשניה כגון שנשפך דם הראשונה לאחר שחיטת שניה. ואפילו נמצאת הראשונה כחושה. ורבה עצמו אמר שאם היו לפניו שתי חטאות שמינה וכחושה, שחט שמינה ואח"כ שחט כחושה חייב, כחושה ואח"כ שמינה פטור, ולא עוד אלא שאומרים לו הבא שמינה לכתחלה ושחוט. ומה שאמר שגם אם נמצאת הראשונה כחושה חייב על הראשונה י"א שדברי רבי אמי היא, וי"א שלא אמרה מעולם.

נמצאת הראשונה כחושה בבני מעיים לאחר שחיטת שניה - ללשון ראשון לדברי הכל הולכים אחר מחשבתו וחייב. וללשון שני לרבה הולכים אחר מחשבתו וחייב, ולרבה הולכים אחר מעשיו ופטור.

שמע שטבע תינוק בים ופרש מצודה להעלות דגים, והעלה דגים - חייב. להעלות דגים והעלה דגים ותינוק - לרבה חייב. ולרבה פטור ללשון ראשון לפי ששמע אנו תולים שדעתו גם על התינוק, אבל אם לא שמע חייב. וללשון שני לפי שהולכים אחר מעשיו ולא אחר מחשבתו.

חולה שאמדהו לגרוגרת אחת, ורצו עשרה בני אדם והביאו עשרה גרוגרות בבת אחת - פטורים. ואפילו בזה אחר זה, אפילו קדם והבריא בראשונה.

חולה שאמדהו לשתי גרוגרות, ויש שתי גרוגרות בשתי עוקצין, ושלש בעוקץ אחת - מביא אותה של שלש כדי למעט בקצירה.

דף ס"ד ע"ב

מצות העומר להביא מן הקרוב - משום כרמל שתהא התבואה רכה ונמללת ביד, ומשום שאין מעבירין על המצוות. לא ביכר הקרוב לירושלים, מביאין מכל מקום.

מעשה שבא עומר מגגות צריפין ושתי הלחם מבקעת עין סוכר שרחוק מירושלים - שכשצרו מלכי בית חשמונאי

זה על זה היו משלשלין להן דינרין בכל יום בקופה ומעלין להן תמידין, לעז להם זקן אחד שהכיר בחכמת יוונת שכל זמן שעסוקין בעבודה אין נמסרין בידכם, למחר שלשלו להן דינרין בקופה והעלו להן חזיר, כשהגיע לחצי חומה נעץ צפרניו בחומה, ונזדעזעה ארץ ישראל ת' על ת' פרסה, באותה שעה אמרו ארור שיגדל חזיר וארור שילמד בנו חכמת יוונת. לא ידעו מהיכן להביא עומר, הכריזו שכל מי שיודע על תבואה שיודיענה, הניח חרש יד אחת על הגג ואחת על הצריף, הורה להם מרדכי לבקש מקום ששמו גגות צריפין או צריפין גגות, בדקו ומצאו שם תבואה. וכשהוצרכו לשתי הלחם הכריזו, הניח החרש יד אחת על העין ואחת על חור שבמזוזת הדלת, הורה להם מרדכי לבקש מקום ששמו עין סוכר או סוכר עין, בדקו ומצאו.

שלש נשים הביאו שלש קינין, אחת אמרה לזיבתי, אחת לימתי, ואחת לעונתי - טעו לומר שכולם מביאות חטאת ועולה, הורה להם מרדכי שמא בזוב סיכנה ובים סיכנה ובעינה סיכנה, ונדבו עולות כשהיו בסכנה, בדקו ומצאו כדבריו. ועל זה שנינו ש'פתחיה' על הקינין זה מרדכי, ונקרא פתחיה, שפותח דברים ודורשן, ונקרא 'בלשן' לפי שבולל ומערבב לשונות ודורש.

יום ראשון פרשת לך-לך - ה' מרחשון תשע"ט

דף ס"ה ע"א

אין מושיבים בסנהדרין אלא בעלי חכמה, בעלי מראה, בעלי קומה, בעלי זקנה, בעלי כשפים, ויודעים שבעים לשון, שלא תהא סנהדרין שומעת מפי התורגמן.

כיצד עושים את העומר? שלוחי בית דין יוצאין מערב יום טוב, ועושין כריכות במחובר לקרקע כדי שיהא נוח לקצור, כל העיירות הסמוכות מתכנסות לשם שיהא נקצר בעסק גדול, כיון שהחשיכה אומר להן הקוצר בא השמש? אומרים הין, מגל זו? אומרים הין, קופה זו? אומרים הין. בשבת אומר להן שבת זו? אמרו הין, אקצור? והם אומרים לו קצור, שלש פעמים היה שואל על כל דבר, והן אומרים לו הין הין. וכל כך למה? מפני הבייתוסים שהיו אומרים אין קצירת העומר במוצאי יום טוב.

מראש חודש ניסן עד שמונה בו אסור בהספד - שבו הוקם התמיד על משפטו, שהיו צדוקים אומרים יחיד מתנדב ומביא תמיד, שדרשו את הכבש האחד 'תעשה' בבקר ואת הכבש השני 'תעשה' בין הערבים בלשון יחיד, והשיבו להם מ'את קרבני לחמי לאשי תשמרו', שיהיו כולן באין מתרומת הלשכה.

משמונה בניסן עד סוף הפסח אסור בהספד שבו נתישב חג השבועות על דינו - שהיו בייתוסים אומרים עצרת אחר השבת, ניטפל להם רבן יוחנן בן זכאי ואמר להם שוטים מנין לכם, ולא היה מי שהשיבו חוץ מזקן אחד שהיה מפטפט כנגדו ואמר משה רבינו אוהב ישראל היה ויודע שעצרת יום אחד, תקנה אחר שבת כדי שיהו ישראל מתענגין שני ימים. קרא עליו המקרא 'אחד עשר יום מחורב דרך הר שעיר' ואם משה רבינו אוהב ישראל למה איחרו במדבר ארבעים שנה, אמר לו רבי בכך אתה פוטרני, אמר לו שוטה ולא תהא תורה שלמה שלנו כשיחה בטילה שלכם, כתוב אחד אומר תספרו חמשים יום ומשמע גם אם אינם שבועות שלימות, וכתוב אחד אומר שבע שבתות תמימות תהיינה, ומשמע שבועות שלימות, הא כיצד? כאן ביום טוב שחל להיות בשבת, וכאן כשחל להיות באמצע שבת.

דף ס"ה ע"ב

שאר תנאים דרשו שעצרת חל באמצע שבת מדרשות אחרות:

באש הפסיק הענין, שעולה על אביב ולא על גרש.
'כרמל' - רך ומל, כלומר שנמלל ביד. ורבי ישמעאל דורש 'כר מלא', שיהא הזוג של קליה מלא בגרעין, שיהא מבושל כל צורכו.

וכן דרשו נוטריקון בכתובים: א. 'ואיש בא מבעל שלישה ויבא לאיש האלקים לחם ביכורים ועשרים לחם שעורים וכרמל בצקלוננו ויאמר תן לעם ויאכלו', ודרשו 'בצקלוננו' שבא ויצק לנו ואכלנו ונוה היה. ב. 'נתעלסה באהבים' נשא ונתן ונעלה ונשמח ונתחטא באהבים. ג. 'כנף רננים נעלסה', נושא עולה ונתחטא. ד. 'כי יר"ט הדרך לנגדי' - יראתה ראתה נטתה.

הנשאר מן העומר - נפדה ונאכל לכל אדם. לת"ק חייב בחלה ופטור ממעשר, ולרבי עקיבא חייב בחלה ובמעשר. ולדברי הכל מירוח הקדש פוטר מן המעשר, ורבי עקיבא מחייב לפי שלא ניתנו מעות אלא לצורך להן, אבל השאר לא קידש.

לרבי מאיר ורבי יהודה תורמין משל ישראל על של ישראל, ומשל עובדי כוכבים על של עובדי כוכבים, ומשל כותיים על של כותיים, ומשל כל על של כל, כלומר מאיזה שירצה יתרם על חבירו, ואפילו משל עובדי כוכבים וכותיים על של ישראל, שמירוח הגוי אינו פוטר ושניהם חייבים. ולרבי יוסי ורבי שמעון תורמין משל ישראל על של ישראל, ומשל עובדי כוכבים על של כותיים, ומשל כותיים על של עובדי כוכבים, אבל לא משל ישראל על של עובדי כוכבים ושל כותיים, ולא משל עובדי כוכבים ושל כותיים על של ישראל, שמירוח הגוי פוטר והוה ליה מן הפטור על החיוב ומן החיוב על הפטור.

גלגול הקדש פוטר - לפיכך אם הקדישה עיסתה עד שלא גלגלה ופדאתה, חייבת. הקדישה משגלגלה ופדאתה, חייבת. הקדישה עד שלא גלגלה, וגלגלה הגזבר, ואחר כך פדאתה, פטורה, שבשעת חובתה היתה פטורה.

יום שלישי פרשת לך-לך - ז' מרחשון תשע"ט

דף ס"ז ע"א

שנינו: גלגול גוי - פוטר מחלה, ואם נתגייר אחר גלגול פטור. ספק אם נתגלגלה קודם גירות או אחריה - חייב.

רבא הסתפק תחילה כדעת מי שנויה משנה זו - האם אף לדעת רבי מאיר ורבי יהודה המחייבים בתרומה במירוח גוי, שדווקא בה פטרו משום שנאמר ב' פעמים 'דגנך' מיותר [בנוסף ל'דגנך' הממעט מירוח הקדש], ואין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות אפילו מירוח גוי, אבל בחלה נאמר רק פעמיים 'עריסותיכם', אחד למעט עיסת גוי ואחד למעט עיסת הקדש (עפ"י הגהת ש"מ). או שמא למדים 'ראשית' 'ראשית' מתרומה לחייב גלגול גוי, והמשנה הפוטרת היא כרבי יוסי ורבי שמעון הפוטרים גם בתרומה.

רבא התפלל - שיתגלה לו בחלום פיתרון לספקו.

רבא פשט הספק - שדין גלגול חלה כדין מירוח תרומה, והמחייבים בתרומה מחייבים גם בחלה.

שנינו: גוי שהפריש פטר חמור וחלה - מודיעים אותו שפטור, וחלתו נאכלת לזרים, ופטר חמור גוזז ועובד בו. ודקדק רב פפא שמשמע שתרומתו אסורה, הרי שאף המחייב מירוח גוי פוטר גלגולו. ועוד דקדק כן ממה ששנינו: חלת גוי בארץ ותרומתו בחוצה לארץ - מודיעים אותו שפטור, חלתו נאכלת לזרים ותרומתו אינה מדמעת. ודקדק רב פפא שמשמע שתרומתו בארץ אסורה ומדמעת. ויישבו: תרומתו אסורה מדרבנן גזירה משום בעלי כיסים - עשירים שיערימו למכור לגוי תבואתם, וימרחם הגוי, וישבו ויקנו מהם, וייפטרו מן התרומה.

א. לרבי אליעזר ור"י בן בתירא - שנאמר 'תספר לך' ספירה תלויה בבית דין, יצאת שבת בראשית שספירתה בכל אדם. ב. לרבי יהושע - אמרה תורה מנה ימים וקדש חדש, מנה ימים וקדש עצרת, מה חדש סמוך לביאתו ניכר מאימתי תתחיל למנות, אף עצרת סמוך לביאתו ניכרת, שיהיה יום קבוע שמתחילין למנות בו. ג. לרבי ישמעאל - אמרה תורה הבא עומר בפסח ושתי הלחם בעצרת, מה להלן רגל ותחלת רגל, כלומר שעצרת מתחלת למחרת שבת השביעית, כך רגל סמוך לעומר, שיתחיל למנות ממחרת יום טוב. ד. לרבי יהודה בן בתירא (ולרבי יוסי) - נאמר שבת למעלה ונאמר למטה, מה להלן רגל ותחלת רגל סמוך לה, אף כאן רגל ותחלת רגל סמוך לה. ה. לרבי יוסי בר יהודה - שנאמר 'תספרו חמשים יום' שכל ספירות יהו חמשים, ואם תאמר ממחרת שבת בראשית פעמים שאתה מוצא נ"א או נ"ב נ"ג או נ"ד או נ"ה או נ"ו. ו. לרבי יוסי - שלא נאמר ממחרת השבת שבתוך הפסח, אלא ממחרת השבת, וכל השנה כולה מלאה שבתות, צא ובדוק איזו שבת. ז. לרבי שמעון בן אלעזר - כתוב אחד אומר ששת ימים תאכל מצות, וכתוב אחד שבעת ימים מצות תאכלו, הא כיצד? מצה שאי אתה יכול לאוכלה שבעה מן החדש, אתה אוכלה ששה מן החדש.

וספרתם לכם - שתהא ספירה לכל אחד ואחד.

יום שני פרשת לך-לך - ו' מרחשון תשע"ט

דף ס"ז ע"א

'מיום הביאכם תספרו' - יכול יקצור ויביא, ואימתי שירצה לאחר מכן יתחיל לספור, תלמוד לומר 'מהחל חרמש בקמה תחל לספור', כלומר לאחר קצירה וקודם הבאה. יכול יקצור ויספור ואימתי שירצה יביא, ת"ל 'מיום הביאכם', אם מיום הביאכם יכול יקצור ויספור ויביא ביום, ת"ל שבע שבתות תמימות תהיינה, אימתי אתה מוצא שבע שבתות תמימות, בזמן שאתה מתחיל לימנות מבערב. יכול יקצור ויביא ויספור בלילה, ת"ל מיום הביאכם, הא כיצד, קצירה וספירה בלילה והבאה ביום.

רבא דחה חלק מדרשות התנאים ש'ממחרת השבת' הוא ממחרת יו"ט ולא ממחרת שבת בראשית כדברי הצדוקים: א. דרשת ר"י בן זכאי שנאמר ימים ונאמר שבועות, לפי שבא ללמד שמצוה למנות ימים ומצוה למנות שבועות. ב. דרשת רבי אליעזר מ'תספר לך' שהספירה תלויה בבית דין, ודרשת רבי יהושע שיהיה יום קבוע שמתחילין למנות בו כמו בחודש, כי יתכן שימנה מיום טוב אחרון ולא מיום טוב ראשון. ג. דרשת רבי יוסי בר יהודה שנאמר חמשים ולא יותר, שמא חמשים חוץ מן הימים שקדמו לשבת. ד. דרשת ר"י בן בתירא שיהא סמוך לרגל, שמא מיו"ט אחרון.

מצוה למנות ימים ומצוה למנות שבועות - וכן עשו רבנן דבי רב אשי. אמימר מנה ימים ולא שבועות, שבזמן הזה שאין עומר אינו אלא זכר למקדש.

קצרו את העומר ונתנוהו בקופות הביאווה לעזרה. לרבי מאיר היו מהבהבין אותו באור בשבלים כדי לקיים מצות קלי, ולחכמים לא נקרא קלי אלא ע"י דבר אחר, וי"א שדרשו קלי מלשון קליל שיהא בכלי נחושת, ולפיכך חובטין אותו תחילה בקנים ובקולחות כדי שלא יתמעך, ואחר כך נתנוהו לכלי של נחושת שנקרא 'אבוב', והיה מנוקב כדי שיהא האור שולט בכולו.

שטחוהו בעזרה והרוח מנשבת בו, נתנוהו לריחים של גרוסות, והוציאו ממנו עשרון שהוא מנופה בשלש עשרה נפה.

דף ס"ז ע"ב

'אביב קלוי גרש' איני יודע אם אביב קלוי כלומר קודם טחינה, אם גרש קלוי והיינו לאחר טחינה - כשהוא אומר

אף שגזרו על תרומת גוי משום בעלי כיסים לא גזרו על חלתו - משום שהרוצה להפטר מחלה יכול לגלגל פחות משיעור חלה (חמשת רבעים קמח ועוד).

גם תרומה יש עצות להפטר ממנה - א. מערים אדם על תבואתו ומכניסה במוץ שלה כדי שתהא בהמתו אוכלת ופטורה מן המעשר, כיון שלא ראתה פני הבית אחר גמר מלאכה. ב. מכניסה דרך גגות ודרך קרפיות ולא דרך הפתח. אך אלו עצות בפרהסיא ואם יעשם יהא מזולזל בעיני הבריות, ולכן גזרו שמא ימרח ע"י גוי, אך העצה להפטר מ'חלה' היא בצנעה.

הקרבת העומר: נתן בכלי מעט משמנו עם לבונתו, נתן עליהם הסולת, יצק שאר השמן ובלל, הניף והגיש, קמץ והקטיר, והשאר נאכל לכהנים.

משקרב העומר יוצאים ומוצאים שוק ירושלים שהוא מלא קמח קלי - לר' מאיר: שלא ברצון חכמים, שגזרו שלא לקצור קודם העומר, שמא יבא לאכלו. לר' יהודה: ברצון חכמים, שלא גזרו.

בדיקת חמץ לר' יהודה: א. אור ארבעה עשר, ב. בארבעה עשר שחרית, ג. בשעת הביעור (שעה שישית). אבל אח"כ לא יבדוק שמא יבא לאכלו, אבל לחכמים לא גזרו, ואם לא בדק בערב הפסח בודק גם בפסח עצמו.

הקשו סתירה בדעת ר' יהודה שב'חדש' לא גזר שלא לקצור שמא יאכל, וב'חמץ בפסח' גזר - רבה תירץ, שלא התיר לקצור אלא בידו כדי שיזכור שלא לאכול. וכן לא התירו טחינה אלא בריחיים של יד, והרקדה רק באחורי הנפה.

יום רביעי פרשת לך-לך - ח' מרחשון תשע"ט

המשך ישוב הסתירה בדעת ר' יהודה שב'חדש' לא גזר שמא יאכל וב'חמץ' גזר: אביי הקשה על ישובו של רבה שר' יהודה התיר רק קצירה ביד - ממה ששינונו להלן שמותר לקצור תבואת בית השלחין שבעמקים (אבל לא גודשין).

ישוב אביי: בחדש לא גזר כיון שלא הורגל בו ובדל ממנו, משא"כ בחמץ רגיל ולא בדל.

רבא תמה שגם בדעת חכמים יש סתירה - שב'חדש' גזרו וב'חמץ' לא גזרו. ויישב: דברי ר' יהודה - כישוב אביי. דברי חכמים - בחמץ לא גזרו משום שהוא עצמו מחזר עליו לשורפו ודאי לא יבא לאכלו.

ישוב רב אשי בדעת ר' יהודה: דווקא קמח קלי התיר, שאינו ראוי לאכילה. ודחו דבריו: שעד שנעשה קלי עדיין יש לחשוש שיבא לאכלו, ואין ליישב כרבה שהותרה קצירה רק ע"י שינוי, שהרי פרכו אביי ממה ששינונו שקוצרים בית השלחין.

משנה: משקרב העומר - הותר חדש מיד. הרחוקים מירושלים - מותרים מחצות היום שאין ב"ד מתעצלין לאחריו יותר. משחרב בהמ"ק - לת"ק: התקין ר' יוחנן בן זכאי שיהא כל יום הנף (ט"ז ניסן) אסור. לר' יהודה: אסור כל היום מן התורה, שנאמר 'עד עצם היום הזה' ועד בכלל. לרב ושמואל, נאמר ב' פסוקים לגבי 'חדש': א. 'עד הביאכם' - בזמן שביהמ"ק קיים, שהעומר מתיר. ב. 'עד עצם היום הזה' והיינו בתחילת היום ('עד' ולא עד בכלל) - בזמן שאין בית המקדש קיים.

לר' יוחנן וריש לקיש - אפילו בזמן שבית המקדש קיים האיר מזרח מתיר, והפסוק 'עד הביאכם', וכן מה ששינונו כאן ולהלן שרק מהקרבת העומר מותר - היינו למצוה.

משחרב בית המקדש התקין רבן יוחנן בן זכאי שיהא יום

הנף כולו אסור, וטעמו: לרב ושמואל - מהרה יבנה בית המקדש ויטעו לאכול בתחילת היום, ולא ידעו שכיון שנבנה המקדש הקרבת העומר מתירה החדש. לרב נחמן בר יצחק (וכן יש לפרש לר' יוחנן ור"ל, שאין מסתבר לגזור משום מצוה בעלמא): רבן יוחנן בן זכאי סובר כר' יהודה שאסור מן התורה כל היום, שמפרש 'עד עצם היום הזה' - עד עיצומו של יום, 'עד' ועד בכלל, ו'התקין' היינו דרש והתקין, ומה שחלק עליו ר' יהודה במשנה הוא משום שחשב שכוונתו רק לתקנה דרבנן.

רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע - אכלו חדש בליל י"ז, ולא חששו לספיקא דיומא שמא הוא ט"ז, משום שסברו ש'חדש' בחו"ל הוא מדרבנן. רבנן דבי רב אשי - אכלו מבוקר י"ז, שסברו ש'חדש' בחו"ל מדאורייתא ויש לחוש לספיקא דיומא, אך סברו שרבן יוחנן בן זכאי אסר כל היום רק מדרבנן אך מדאורייתא מותר משהאיר מזרח, ועל ספיקא דיומא לא תיקן. אביי של רבינא - לא אכל חדש עד ליל י"ח, משום שסבר כר' יהודה שאסור כל ט"ז מדאורייתא, וחשב לספיקא דיומא.

העומר - היה מתיר ה'חדש' במדינה. שתי הלחם - מתירים ה'חדש' במקדש.

אין מביאין מנחות וביכורים ומנחת בהמה קודם לעומר - ואם הביא פסול. ולכתחילה אין מביאים אותם קודם לשתי הלחם, אך בדיעבד אם הביא כשר.

רבי טרפון התקשה מדוע אם הביא מנחה מן החדש קודם לעומר פסול, ואם הביא קודם לשתי הלחם כשר - אמר לפניו יהודה בר נחמיה: לא אם אמרת קודם לעומר שכן לא הותר מכללו אצל הדיוט, תאמר קודם לשתי הלחם שהותר מכללו אצל הדיוט. שתק רבי טרפון, צהבו פניו של רבי יהודה בן נחמיה, אמר לו רבי עקיבא: יהודה צהבו פניך שהשבת את זקן, תמהני אם תאריך ימים. העיד ר' יהודה ברבי אלעאי שהיה זאת בפרוס הפסח (שתי שבועות קודם פסח), וכשעלה לרגל בעצרת ששמע שנפטר.

נסכים ביכורים שהקריבם קודם לעומר כשירים - והוצרך לאמרו, שלא נטעה לומר שרק חדש שהיה אסור להדיוט והותר ע"י העומר כשר בדיעבד במקדש, אך יין שמעולם לא נאסר להדיוט לא הותר למקדש.

שתי הלחם שלא כסדרן (שהשרישה התבואה בין העומר לשתי הלחם, ואח"כ עבר עליה העומר) - רמי בר חמא הסתפק האם מתירים למקדש, או שמא רק כסדרן מתירים.

זאם תקריב מנחת ביכורים - במנחת העומר הכתוב מדבר. והמקור שבאה משעורים ולא מחיטים: לר' אליעזר - למדים 'אביב' האמור בעומר מ'אביב' האמור במצרים ('כי השעורה אביב'). לר' עקיבא - א. כשם שיחיד מביא חובה מחיטים (מנחת חוטא) ומשעורים (מנחת סוטה), כך גם ציבור, ואם יבא עומר מחיטים לא תהא מנחת ציבור משעורים. ב. אם העומר מחיטים אין שתי הלחם ביכורים.

רבה רצה לפשוט מלשון ב' של ר' עקיבא שאין שתי הלחם מתירים שלא כסדרן - שאם מתירים, שייך שיהיו שתי הלחם ביכורים אף שהעומר יבא מחיטים, שיביאו העומר מחטים שהשרישו בין העומר לשתי הלחם של שנה שעברה, ושתי הלחם יביאו מאלו שהשרישו קודם העומר של שנה זו. ופרכו: אין אלו בכורים למזבח, שכבר קרבה תבואה משנה זו על המזבח.

יום חמישי פרשת לך-לך - ט' מרחשון תשע"ט

תבואת חדש בין לענין התירה במדינה ע"י העומר ובין למקדש ע"י שתי הלחם - ניתרת משהשרישה.

היתר פירות האילן ע"י שתי הלחם - הסתפק רמי בר חמא

אם ניתרים ב'הנצה' של העלים, וכמו בהשרשה בתבואה, או דווקא ב'חנטה' של העלים. ונשאר בתיקו.

חיטים הזרועים בקרקע - הסתפק רבא בר רב חנן אם בטלים לקרקע או לא, ונפק"מ: א. קצר קודם העומר וזרעם, האם כמונחים בכד והעומר מתירם באכילה, או בטלים לקרקע ואינו מתירם. ב. מכרם ואמר שזרע כמה שצריך, והעידו עדים שזרע פחות, האם דינם כקרקע ואין בהם אונאה, או כמטלטלין ויש בהם אונאה. [אך אם אמר שזרע שש והעידו עדים שזרע חמש - פשוט שיש בזה אונאה, שהוא דבר שבמדה ושבמשקל ושבמנין]. ג. אם נשבעין עליהן - כמטלטלין, או אין נשבעין עליהן - כקרקעות. ונשאר בתיקו.

חטין שבגללי בקר ושעורין שבגללי בהמה - אין מקבלין טומאת אוכלין אף שחישב לאכלן, ורק אם ליקטן לאכילה מקבלים טומאה. ובכל אופן פסולים למנחות - משום 'הקריבהו נא לפחתך'. והסתפק רמי בר חמא בליקטם וזרעם האם גידוליהם מותרים למזבח, שרק הם עצמם פסולים משום מאיסותם, או שמא פסולם משום כחישותם וממילא גם גידוליהם אין קרבים. ונשאר בתיקו.

כל הכלים יורדין לידי טומאתן במחשבה - כגון עור שאינו מחוסר מעשה. ואין עולין מטומאתן אלא בשינוי מעשה - והיינו שבירה. ולכן פיל שבלע כפיפה מצרית טמאה והקיאה דרך בית הרעי לא נטהרה מטומאתה.

פיל שבלע הוצין והקיאם דרך בית רעי ועשו מהם כלים - הסתפק רמי בר חמא אם הוי כמעוכלים ודינם כגלי גללים שאינם מקבלים טומאה, או שאין זה עיכול ומקבלים טומאה. ואין לפשוט ממעשה ובלעו זאבים שני תינוקות בעבר הירדן והקיאום דרך בית רעי וטהרו את הבשר וטמאו את העצמות - שהבשר רך, והעצמות קשות ביותר. ונשאר בספק.

דף ס"ט ע"ב

חיטין שירדו בעבים - למנחות כשרים, והסתפק ר' זירא האם כשרים לשתי הלחם, והספק הוא האם 'מומשובותיכם' לאפוקי רק דחוצה לארץ, או שמא גם לא מעבים.

עדי טייעא - נחתו בשדהו חיטים מהעבים בגובה טפח ואגודל זקוף על פני ג' פרסאות.

שיבולת שהביאה שליש קודם לעומר ועקרה ושתלה לאחר העומר והוסיפה - הסתפק ר"ש בן פזי האם הולכים אחר העיקר ומתירה העומר, או אחר התוספת ואינו מתירה. ואף שאמרו לענין ערלה שהולכים אחר העיקר ולכן ילדה שסבכה בזקנה ובה פירות אפילו הוסיף במאתים אין העיקר שבילדה בטל והכל אסור. וכן לענין כלאים אמרו שבצל ששתלו בכרם ונעקר הכרם אפי' הוסיף במאתים אסור - שמא רק לחומרא הולכים אחר העיקר ולא לקולא. ונשאר בתיקו.

יום שישי פרשת לך-לך - 'מרחשון תשע"ט

דף ע' ע"א

שיבולת שעישרה וחרז זרעה - הסתפק רבה אם הולכים אחר העיקר ואין צריך לעשר התוספת, או שמא צריך (היינו הספק הנ"ל לעיל סט: אם לקולא הולכים אחר עיקר), ואם תמצא לומר שצריך עדיין יש להסתפק אם צריך לחזור ולעשר העיקר, ואינו דומה לשאר גידולים שזרעו כלה. ואין לפשוט ממה שנינו ליטרא בצל שתיקנו וזרעו מתעשר לפי כולו - שהבצל כך דרך זריעתו.

זרע בעציץ שאינו נקוב וחרז ונקבו, והוסיף - לאביי זריעה אחת היא, ופשוט שהכל חייב מדאורייתא.

שבולת שמרחה בכרי ושתלה וקרא עליה שם תרומה במחובר - הסתפק ר' אבהו האם חל עליה דין תרומה, או שמא כיון

ששתלה פקע ממנה שם טבל ואין חל עליה שם תרומה. שנינו: לא מצינו תרומה במחובר לקרקע - ואין לפשוט ספק ר' אבהו, שיש לפרש דהיינו לענין חיוב זר במיתה וחומש על אכילתה, שאם תלשה - הרי היא תלושה, ואם גחן ואכלה מהקרקע - פטור משום שבטלה דעתו אצל כל אדם.

ביצי נבלת העוף הטהור מקצתן בחוץ ומקצתן בפנים - הכניס פיו למעי העוף ואכל מה שבפנים מטמאין בגדים בבית הבליעה (אבל מה שבחוץ - אין מטמאין). ואין אומרים שבטלה דעתו אצל כל אדם, שכיון שתלוש ולא מחובר לקרקע - יש אנשים שאוכלים כך.

אמר רב טביומי בר קיסנא אמר שמואל: הזורע כלאים בעציץ שאינו נקוב אסור (מדרבנן). ותמה אביי: מה חידש (בעצם האיסור, שהרי לא אמר שלוקה מכת מרדות מדרבנן שפיר), והרי שנינו לגבי תרומה שנחשבת זריעה מדרבנן, ואם תרם משאינו נקוב על הנקוב תרומה (מדרבנן) ויחזור ויתרום (דמדאורייתא הרי זה מן הפטור על החיוב).

החיטין והשעורין והכוסמין והשיבולת שועל והשיפון - חייבים בחלה, ומצטרפין זה עם זה. ואסורים בחדש בקצירה לפני הפסח ובאכילה לפני העומר (עפ"י הגהת ש"מ), והעומר מתירם רק אם השרישו קודם הקרבנות.

אין מצטרפין לחלה אלא מין במינו - כוסמין מין חיטים, שיבולת שועל ושיפון מין שעורין.

כוסמין - גולבא. שיפון - דישרא. שיבולת שועל - שבולי תעלא.

דף ע' ע"ב

המקור שרק ה' מיני דגן חייבים בחלה אך אורז ודוחן פטורים - למדים 'לחם' ('והיה באכלכם מלחם הארץ'), מ'לחם עוני' האמור במצה. ובמצה דרשו מ'לא תאכל עליו חמץ, שבעת ימים תאכל עליו מצות לחם עוני' - דברים הבאים לידי חימוץ אדם יוצא בהן ידי חובתו בפסח, יצאו אורז ודוחן שאין באין לידי חימוץ אלא לידי סירחון.

שנינו: התבואה והקמחים והבציקות מצטרפין זה עם זה לרב כהנא: לענין חדש, שאם אכל כזית מכולם לוקה.

לרב יוסף: לענין חמץ בפסח, שאם אכל כזית מכולם לוקה. לרב פפא: לענין מעשר שני, שאם אכל כזית מכולם חוץ לחומה לוקה.

לרבא: לענין טומאת אוכלין, ולימדנו שתבואה וקמחין דומיא דבצקות שהם בעין, ולכן חטה שקליפתה רכה וראויה לאכילה - בין קלופה בין שאינה קלופה מצטרפת, אך שעורה קלופה מצטרפת, שאינה קלופה אין מצטרפת - שהקליפה מפסיקה בין האוכלים. אך דווקא בשעורים יבשים, אך בלחים מצטרפת הקליפה, כפי שדרש תנא דבי רבי ישמעאל 'על כל זרע זרוע אשר יזרע' - כדרך שבני אדם מוציאים לזריעה, חטה בקליפתה ושעורה בקליפתה ועדשים בקליפתן.

המקור שה' מיני דגן אסורים באכילת חדש קודם העומר - דורשים 'לחם' מ'לחם' האמור במצה. והמקור שהם האסורים בקצירת חדש קודם העומר - למדים 'ראשית' מ'ראשית' האמורה בחלה.

'קודם לעומר' ששנינו לגבי איסור אכילה - פשוט דהיינו קודם הבאת העומר, שאילו הכוונה קודם קצירת העומר (כמ"ד שהאיר מזרח מתיר) - היה צריך התנא לערב שני הדינים ולשנות 'אסורין בחדש ולקצור לפני הפסח'.

מה ששנינו 'אם השרישו קודם לעומר, העומר מתירן' - לר' יונה היינו קודם הבאת העומר, לר' יוסי בר זבדא היינו קודם קצירת העומר.